СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 247. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 24 жовтня 1933. VOL. XLI. No. 247. Jersey City, N. J., Tuesday, October 24, 1933. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ПРОГОЛОШУЄ НОВУ МОНЕТНУ ПОЛІТИКУ

ВАШИНГТОН. — У своїй промові до американського народу через радіо президент Рузвелт заповів у неділю нові кроки для виконання своєї економічної програми. Ця частина відноситься до монетарної політики уряду, а її суть лежить у тому, що президент уповажнив Корпорацію Фінансової Відбудови встановити урядовий ринок на ново добуте золото. Уряд буде мати право купувати й продавати золото на світовім ринку. Це йому дасть можність контролювати ціну золота.

У своїй промові президент діткнувся теж загального економічного стану краю. Він подав до відома, що хоча за час його урядування дістали роботу багато безробітних робітників, то всетаки він не вдоволений з рівня фармерських цін. Уряд робить заходи, щоби їх підняти.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРО БОРОТЬБУ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ.

ВАШИНГТОН. — За обчисленнями Американської Федерації Праці, число безробітних в Америці зменшилося від обняття уряду президентом Рузвелтом на 3,600,000. З того числа більше як 1,700,000 дістали роботу завдяки акції уряду.

За підрахунками Федерації, число безробітних виносить ще близько 11 мільйонів, а ці можуть дістати роботу, на думку Федерації Праці, тільки тоді, коли число годин праці ще далі скоротиться.

ЩЕ ЇХ НЕ ПРИЗНАЛИ, А ВЖЕ РУКУ ПРОТЯГАЮТЬ.

ВАШИНГТОН. — Спеціяльні агенти большевицького уряду почали вже переговори у Вашингтоні й Ню Йорку за визичення в Америці яких 500 мільйонів долярів. Позичка мала би бути вжита на закупно американських виробів.

ФАРМЕРИ ПОЧИНАЮТЬ СТРАЙК.

ДЖЕЙМС (Айова). — Страйк фармерів західніх стейтів проти низьких цін на фармерські продукти почався в суботу в полудне. В неділю вечером перші пікети страйкуючих фармерів почали тут задержувати троки, що везли на ринок фармерські продукти.

Фармерські організації віднеслися до робітничих юній із закликом допомоги в страйку. Багато юній вже відповіли на заклик прихильно.

ШОВКОВИЙ СТРАЙК ШИРИТЬСЯ.

ВАШИНГТОН. — Краєвій робітничій Раді не вдалося полагодити страйку робітників шовкових робітників з околиці Петерсону, в стейті Ню Джерзі.

Коли переговори між представниками спорячих сторін зірвалися, провідники робітників постановили відкликатися до робітників шовкових фабрик по всій Америці, піддержувати петерсонський страйк симпатичним страйком у всіх фабриках Америки.

НЮЙОРСЬКИЙ МЕЙОР ЗАБОРОНЯЄ СВЯТО НІМЕЦЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

НЮ ЙОРК. — Ідучи за протестом жидівських ветеранських організацій, мейор міста О'Браєн заборонив так званий Німецький День, себто велике свято злучених німецьких організацій околиці, що мало відбутися в неділю, 29 жовтня, в одній місцевій касарні.

Свою постанову мейор подав комітетови на письмі, яким відповідав на запрошення комітету промовляти на зборах. За причину заборони віча мейор подав страх, що віче можуть гітлерівці вжити для поширення націстичних ідей та що на вічу може легко прийти до заворушення спокою.

Заборона мейора поділила німецьких лідерів на два табори. Всі вони признають поступок мейора безправним, але одні радять піти з мейором на переговори і. як цього буде треба, піти з ним на компроміс, себто усунути з програми промови бесідників, відомих зі своїх симпатій до гітлеризму. Другі радять піти проти мейора на судову дорогу та добитися признання його заборони незаконною.

ПРОПОВІДНИК ТІШИТЬСЯ РОЗГРОМОМ РОСІЙСЬКОЇ ЦЕРКВИ.

НЮ ЙОРК. — Ґазети подають широкі витяги з проповіди д-ра Джана Дейвиса в методиській епископальній церкві на Вашингтон Сквер, котрий говорив, що большевики роблять чудові річи своїм нищенням російської церкви. „Всяка церква", говорив він, „що звязує людей грабить їх з прав, повинна бути знесена". Потім він почав критикувати гостро церкви Америки, католицькі, протестантські й жидівські, закидуючи їм, що вони дбають більше за своє достоїнство та почесть для себе, ніж за суції справи релігії. „Всі вони заняті більше стриженням своїх вірних", говорив він, „ніж служенням людям".

Церква, на його думку, відродиться тоді, як вона зійде на землю та стане говорити про суспільне життя людини. Він висказував думку, що „Найра" це остання дошка ратунку Америки перед суспільною резолюцією.

СКОРИЙ ЛЕТ.

З Синсиннаті, Огайо, доносять, що американський летун з Патерсону, в Луїзіяні, побив світовий рекорд скорости лету, досягнувши скорости 330 миль на годину.

Рекорд виносив досі 305 моль на годину. Летун обіцює ще поправити цей рекорд на летничому змаганню, що має відбутися в Ню Йорку наступного тижня.

КРОВАВИЙ НАПАД НА ПОЧТУ.

30. вересня коло 15. год. в лісі між Комаровом і Майданом у кольбушівськім повіті три замасковані бандити напали на почтиліона, що в ескорті поліцая віз гроші. Поліцая Маркевича вбили. Почти не ограбили.

„ЧИСТИЛИ" МІСТО І КАСУ.

У Львові арештувала поліція бувшого директора заведення чищення міста Львова, З. Гальчинського, бо виявилося, що він нехайгірше „підчищував" касу того заведення. Арештовано теж одного з головних книговодчих урядовців та ще інші особи, що мали звязки зі згаданою аферою. Покищо ведеться слідство, яке має на меті виказати, на яку суму допустились арештовані зловживань у згаданому заведенню.

ГОДІ ЗНАЙТИ ҐРАФА.

Управа дібр гр. Якова Потоцького прислала до Горожанського Комітету в Варшаві лист з повідомленням, що граф Потоцький є в Парижі, тому управа дібр не візьме участи у субскрипції позички. Не можуть гр. Потоцького знайти, бо він ніколи своєї закордонної адреси не оставляє.

30 ЛІТ ЖИВ — ЯК ЖІНКА.

В Будапешті померла нагло 50-літня Марія Тит, що працювала у фабриці шпильок як наглядачка 30 літ. Покійна була дуже доброю приятелькою для тих, що її знали. Коли Марію Тит привезли до просекторії, виявилося, що це добре збудований мужчина, який не знати чому носив 30 літ жіноче одіння. Що склонило цього невідомого з імени й назвища мужчину носити жіночу одежу та як він у ній почувався, цю тайну забрав цей загадочний тип зі собою до гробу.

ВОГОНЬ ЗНИЩИВ КАТЕДРУ

Дня 22 вересня вогонь знищив римо-католицьку катедру й монастир Сестер Ісуса й Марії у Веліфілд, у провінції Квебек. Шкоду обчисляють на яких один міліон, шістсот тисяч долярів. Вогонь запримічено саме перед північю. В монастирі знаходилися сто монахинь і 400 шкільних дітей. Всі вони вратувались і мусіли шукати захисту по ріжних домах у місті. Пожарови пригля далися коло вісім тисяч людей, але вони не мали спромоги помагати при гашенню катедри та монастиря.

НЕЩАСЛИВИЙ ВИПАДОК.

В Слейтер, Ман., Ол. Божок застрілив не хотячи, при виладовуванню кріса, 20-літнього хлопця, Мануїла Грушового. Куля прошила правий бік грудей і вийшла з плечей лівого боку. Смерть наступила негайно.

ТЯЖКО ПОРАНИВ СВОГО ТОВАРИША.

В місцевости Ґрейнленд у Саскачевані сталася така трагічна пригода між молодими товаришами. Ще перед іспитами минулого червня один місцевий 15-літній хлопець, товариш 16-літнього Лоренса Бишопа, тишком забрав шкільні книжки в дівчини Франки Манн на те, щоби вона не мала з чого вчитися перед самими іспитами. Два її зшитки він дав Лоренсови, щоби він їх знищив. Притім казав, що решту книжок сам знищить. Лоренс зшитків не знищив, але дав своїй сестрі, а сестра звернула їх Франці. Це був початок ворожнечі між товаришами, як каже п. Бишоп, батько Лоренса. Ворожнеча закінчилася тим, що згаданий 15-літній хлопець тяжко прострілив з рушниці Лоренса. Лоренс їхав на сівачці, коли його бувший товариш стрілив у нього на віддаль десятьох кроків. Лорінс упав, а сполошені коні почали тікати. Пораненій якось зачепився за сівачку так, що тягнувся до землі яких 200 кроків. Напасник прийшов до дому, написав свому батькови карточку про свій учинок і про те, що йде до місточка Елбов, щоби там добровільно віддатися поліції. Лоренса знайдено аж тоді, коли напасників батько прочитав карточку. Пораненого негайно забрано до шпиталю. Є вигляди, що він буде жити. Тимчасом молодого злочинця поліція арештувала в містечку Елбов.

ТЕЛЕФОНІЧНА РОЗМОВА З КОРАБЛЕМ.

Один вінніпеґський мешканець, якого жінка саме тепер їде кораблем до Европи, забажав поговорити з жінкою телефоном. Його сполучено телефонічно з кораблем „Емпрес оф Бритен" за кілька минут він міг так добре чути голос своєї жінки, як би вона сиділа коло нього в Вінніпеґу. Він заплатив за телефон 15 долярів і 25 цнт. Це перша того роду телефонічна розмова з кораблем з Манітоби. До ріжних частей в Европі телефонують люди з Вінніпеґу часто.

МАЙНЕР УБИВ ЖІНКУ Й ПОВІСИВСЯ.

Пять-літній хлопчина, Доналд Мек Доналд з Дромгелер, Алта., ішов залізницею і заглянув до вагона. Побачив у нім повішеного чоловіка. Побіг з плачем до дому і розказав про трагедію. Сусіди зняли тіло й пізнали в нім майнера Джима Варгу. Занесли його до дому й там знайшли вбиту його жінку. Поліція здогадується, що Варга з заздрости вбив сокирою свою жінку, а потім повісивсь у вагоні. Вони перед тим були розійшлися і він грозив, що її вбє.

САРАНА ЗАГРОЖУЄ САСКАЧЕВАНОВИ.

В Рідджайні оповіщено, що 1934 року можна сподіватися тьми-тьменної сарани в Саскачевані. Ціла провінція Саскачеван має 31 міліонів акрів орної площі. З того, каже В. Бокл, міністер рільництва, 22 міліони акрів землі прямо переповнені яєчками, з яких на весні виплодиться сарана. 8 міліонів акрів дуже небезпечно загрожені сараною. В деяких місцях на кожду квадратову стопу землі припадає від 24 до 100 і поверх 100 яєчок. Коли вже є по 40 яєчок на кожду квадратову стопу, то вважається поле дуже загроженим. Саскачеванський уряд почав боротися проти цеї загрози, висилаючи поміж фармерів 10 знавців, які поучують фармерів, як винищувати яєчка сарани.

ТРАГІЧНЕ КОХАННЯ.

В Ґряді біля Львова побував на практиці в місцевому фільварку 25-літній В. Войціцький, що закохався пристрасно в господині лісничого, Степанії Шклінській. Коли Войціцький покінчив практику й освідчився Шклінській, вона заявила, що не вийде за нього заміж, бо вже заручена. Це так прикро поділало на Войціцького, що він підчас неприсутности лісничого вбіг до кімнати Шклінської і вбив її двома сдрілами з револьвера, а потім стрілив собі в голову й згинув на місці.

ПІВ МІЛІОНА ДОЛЯРІВ ПОДАТКУ З ПЛАТНІ.

Манітобський уряд зібрав за травень, червень, липень і серпень пів міліона долярів з оподаткування заробітної платні. Таке оподаткування ввійшло в силу в Манітобі від початку травня цього року. Оподатковується тим, що заробляють річно понад 480 долярів. Податок збирається і той спосіб, що відтягається по 2 проценти з платні.

АДВОКАТ КАЖЕ ПРО СЕБЕ В СУДІ, ЩО ЙОГО НЕМА.

З Шефілд в Анґлії доносять про випадок, який виглядає на ґумористичний, хоч таким він зовсім не мав бути. Адвокат Ґретан-Дойл, вибраний одним вязнем на оборонця, заявив у суді, що його „нема", коли було прочитане його імя. А зробив він це не на жарт, а був обовязаний так зробити. Ґретан-Дойл був без своєї тоги. Тимчасом правила вимагають щоб адвокат у суді був убраний в тогу, бо коли він так не убраний, то судовий рекордер обовязаний сказати йому: „Я тебе не бачу. Я тебе не чую". Ґретан-Дойл леґально не був присутний у суді, але коли за хвилку явився, убраний в тогу, то судовий рекордер міг його „бачити" і „чути".

ВЯЗЕНЬ ДОМАГАЄТЬСЯ НАГАЇВ.

„Прошу вашої достойности, як можливо, засудіть мене на кілька нагаїв. То булоб добре для мене". Таку просьбу звернув у поліційнім суді Джек Табак, з Давфін, Ман., до судді А. Мек Доналда. Суддя не вволив його просьби, але засудив його на два роки вязниці в Принс Амберт, коли він признався до вини вломy й крадежи. Його випустили недавно з вязниці за крадіж авта.

СТРІЛИ У ЛЬВОВІ — ПРОТЕСТ ПРОТИ ПОЛІТИКИ ВИГОЛОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Алєксандер Майлов, секретар совітського посольства у Львові, згинув з рук українського молодого революціонера, коли Майлов намагався не впустити замаховця до кімнати, в якій урядував московський посол. Ранено теж Івана Дугая, службовця в посольстві, котрий помагав Майлови.

Замаховець зізнав, що він хотів виконати замах на посла, до якого його не пустили, а свій учинок виправдував необхідністю такого протесту проти представників варварської совітської влади, яка голодом вигубила за один рік міліони українських селян і робітників на Великій Україні.

ВАРШАВА ПРОСИТЬ ВИБАЧЕННЯ.

ВАРШАВА (Польща). — Представники польської влади і Пілсудський, як тільки дізналися про український атентат на московського представника у Львові, вислали негайно вискази свого глибокого жалю зприводу того замаху.

МОСКОВСЬКЕ НАХАБСТВО.

ЛЬВІВ. — Члени Всеукраїнської Академії Наук, які походять з Галичини, а то: Возняк, Колесса, Студинський і Щурат, уже давно виступили з Академії, протестуючи тим кроком проти обмосковлення Академії, як і того злочину, котрого допустилася московсько-большевицька політика на Україні, виголодивши понад 4 міліони населення за один рік. Тепер приходять відомости з Київа, що Президія Всеукраїнської Академії Наук позбавила виступивших „звання академіків", узнала їх ворогами „трудящих мас" і „виключила" з Академії.

В такий спосіб червоні „академіки" хочуть закрити добровільний виступ дійсних академіків і вчених з тої Академії, в якій цілий провід опинився в московських руках. Українське громадянство Західньої України вже віддавна дуже гостро критикувало тих галицьких учених, котрі були в звязку з Всеукраїнською Академією, бо вона не була „всеукраїнською", але „всеросійською".

БОЛІЄ НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОРАЛЮ Й ЕТИКОЮ.

ЛЬВІВ. — Старокраєва преса передруковує роздумування польського журналіста Войцеха Стпічинського з Варшави, приятеля вбитого Голувка, зприводу самбірського процесу. Стпічинський найбільше здивований тим, що підчас того процесу не піднісся ані один український голос, який зазначив би, що отсе згинув „великий і сердечний приятель українського народу".

Польський журналіст добачує в тім занепад „моралі й етики" серед українського громадянства. Він теж каже, що сумнівається, щоби з такої моралі виростали ідеї.

Українська преса тільки додає те, що ось до таких заключень доходять польські журналісти, побувши всього два дні на українській землі, слухаючи за той час карної розправи і не маючи позатим ніякого поняття про українське життя. І такими інформаціями живе — краща частина польської суспільности.

СОВІТИ ЗИСКАЮТЬ, А НЕ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ТОКІО (Японія). — Як бідний з багатим заклаає спілку, то звичайно так буває, що багатий платить за ту спілку. Таке буде й з визнанням совітів Америкою. Так думає японський міністер заграничних справ.

ГОТОВІ СПЛАЧУВАТИ ДЕЩО З ДАВНІХ ДОВГІВ.

МОСКВА (Росія). — Злучені Держави нараховують, що совіти винні американським горожанам і державі яких пів біліона долярів. Совіти зазначують, що вони не сплачують давніх царських довгів, ні того, що вони поконфіскували. Але Америці готові вони піти назустріч, щоби тільки дістати від неї визнання. І тому готові платити більші проценти від нових позичок, щоби надвишкою процентів сплачувати частину давніх довгів.

ПАРАДА 100,000 РЕМІСНИКІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Навіть ті американські журналісти, що критикують дуже гостро все, що є звязане з акцією наців, не мають слів похвали для небувалої паради, яку влаштовано в Берліні, а яка протиставила ручну працю — машині. В параді взяли участь понад 100,000 ремісників. На переді йшли різники, потім пекарі, теслі, ковалі, коминярі, вікночисти і т. д.

Паради приглядалися сотки тисяч людей. А була вона влаштована дуже артистично.

ОБМЕЖУЮТЬ ЖИДІВСЬКУ ІМІГРАЦІЮ ДО ПАЛЕСТИНИ.

ЄРУСАЛИМ (Палестина). — Британський високий комісар заявив, що на протязі найближчих 6 місяців допустить тільки 5,500 нових імігрантів-робітників. Це є уступка для Арабів, котрі протестують проти жидівської колонізації Палестини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Си243 і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ФАРМЕРСЬКИЙ СТРАЙК

Кілька останніх місяців мали ми в Америці багато страйків фабричних і майнерських робітників. Були далі страйки фармерських робітників, головно збирачів овочів і бавовни у Каліфорнії. Тепер загальну увагу звертає на себе фармерський страйк. Фармери кількох західних стейтів обурені на розріз між цінами фабрикатів та цінами фармерських продуктів, домагаються піднесення ціни на фармерські продукти, або обниження цін на фабрикати. Як довго цього не буде, фармери думають страйкувати, себто не продавати своїх продуктів.

Хоч фармерський страйк виглядає оригінально, то ми вже мали і його в Америці. Був не тільки страйк, але звичайне, з ним укупі йдуче зденервування, нетерпеливість, бійки й стрілянина. Був такий страйк, наприклад у нюйорськім стейті, де фармери займаються головно продукцією молока й городовини. Цей страйк зломив без труду стейтовий уряд. Західньо-стейтові фармери знають добре силу уряду й тому вони згори подбали за прихильне до себе відношення стейтових урядів, що їм не трудно було осягнути в тих округах з переважаючою більшістю фармерів.

Прихильність стейтового уряду може дати фармерам надію на те, що їх теперішня боротьба закінчиться інакше, як закінчився страйк фармерів у Ню Йорку. Стейтові уряди, а за ним федеральний уряд, можуть справді придумати якусь допомогу для фармерів у теперішню пору. Фармери можуть дістати нову позичку з державних кас, уряд може закупити з публичних фондів більшу скількість фармерських продуктів, тощо.

Одначе всякі такі засоби це тільки хвилеві палітиви, які облекшують хвилево біль, але самої недуги не лікують. Недугою фармерства не є низькі ціни фармерських продуктів та високі ціни фабрикатів. Це тільки признаки, а не основна причина недуги. Причина фармерських клопотів є в недостачі їх власної організації, через котру то недостачу вони не мають відповідних фармерських кредитів, даються визискувати підприємствам, що переводять їх продукти, та посередникам, що продають ці продукти споживачам. Цих клопотів не можна відхилити страйком, ні батьківською допомогою уряду. Зарадити цьому можуть тільки самі фармери, через удосконалення своєї організації. Уряд може тільки усунути перешкоди для цеї організації. Та цього фармери не бачуть. Вони головної цілі не бачать, бо за деревами стратили з виду цілий ліс. Через те їх страйк може дати їм тільки хвилеву полекшу, а не ґрунтовне вирішення їх клопотів.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ Й ОПІНІЯ СВІТА

(Надіслане з Відня).

На поворотній дорозі з Женеви у Львів посол З. Пеленський задержався у Відні, щоби використати першу нагоду і на окремій авдієнції у кардинала д-ра Інніцера зложити йому іменем українського народу щиру і глибоко відчуту подяку за його смілий та любовю пронизаний голос у справі наших голодуючих братів на Україні. Про цю замітну авдієнцію, як і про інші свої враження, оповідав посол Пеленський що слідує:

Кардинал д-р Інніцер був дуже зрушений оказаною йому вдячністю нашого народу та, відмовляючись у характеристичній йому скромности від якихнебудь особистих заслуг, виявив свою радість з того, що його любовю, до людства взагалі, а до українського народу як судьбою найбільше покривдженого зокрема, подиктований **заклик всетаки порушив сумління світа і знайшов широкий відгомін** не тільки тут в Европі але, явище незвичайно відрадне, і в Америці. Мимо того, оповідав кардинал Відня, а його добрі очі так і сіяли радісно, що мій заклик мав на меті перш.усього звернути увагу світа на сам факт, на саму страшну подію, без якихнебудь практичних вказівок для евентуальної збірки жертв, які були застережені для передбаченого окремого міжконфесійного та міжнаціонального комітету, мимо того з усіх кінців світа почали напливати на мої руки численні грошеві датки і заяви готовости іншої активної допомоги. Тут наразі не розходиться про висоту деяких датків і жертв, нехай вони будуть ще раз так малі, але вони говорять вимовну мову, яка серед того назверх холоднокровного і матеріялізмом пронизаного світа, відкриває інший, новий світ штучно приспаних моральних вратостей і потенцій. Супроти того, такого відрадного, хоч може мало ожиданого явища видається мені, що й наш скромний поклик не є безнадійний. В тій вірі ми хочемо зачате діло продовжати і вашим землякам, але і нашим у Бозі братям по наших сил змозі принести належну підмогу.

Посол Пеленський стояв очевидячки під враженням тих важких, проникаючих та заразом повних безпосереднього тепла слів кардинала, коли він дальше говорив таке:

Про це, як глибоко поділав клич трівоги, який вийшов з Відня, я мав нагоду почасти і наочно переконатися. Саме вертаюся з Женеви, де, користаючи з нагоди осінньої сесії Союзу Націй, я був активним свідком того, як під напором публичної опінії і формальної спонуки українських організацій краю і закордону справа голоду на Україні стала предметом нарад тої конференції інституції націй. Норвезький президент міністрів, Мовінкель, ступаючи в сліди свого великого земляка і приятеля людства Фрітйофа Нанзена, та продовжуючи традицію того шляхотного народу в його окремому співчуванню для українського народу, рішив у своїм характері, як президент женевського зібрання Союзу, поставити справу жахливого голоду на Україні на порядок його нарад. Під силою і враженням горами накопиченого матеріялу, достарченого у великій мірі українськими організаціями, і категоричним доманганням публичної опінії, президент Мовінкель заявив, що супроти такого великого страхіття каже йому його моральна повинність як можна підійняти всякі міри, які є в силі тому горю зарадити і запобігти. А коли генеральний секретар Союзу, п. Авеноль, з оглядів формальних (Радянський Союз, як відомо, не є членом Союзу Націй) застерігся проти поставлення справи на порядок нарад повного зібрання, президент Мовінкель скликав усіх членів Ради Союзу, щоби в спільній нараді знайти спосіб, як справі котра стала сумлінням світа, мимо всього помогти до остаточного пролому. І тут, по двогодинній нараді, **рішено питання голодової катастрофи на Україні передати міжнародньому товариству Червоного Хреста в Женеві,** який тому 12 літ кермував подібною акцією голоду в Росії. Відповідне доручення Ради виготовлено таки зараз і передано на властиву адресу. Так є оправдана надія, що справа, яка тим чином стала немов офіціяльним актом Радио Сюзу, зглядно Інтернаціонального Червоного Хреста, не зійде з порядку дня аж поки не злагідниться або зовсім не припиниться страшна змора нової филі голоду на Україні.

Та подія, яку треба в першій мірі завдячити гуманній і розумній ініціятиві президента Мовінкеля, має крім основної досяглости ще й те формальне значіння, що стає в яркім противенстві до смілих спроб заперечення голоду взагалі. До нечисленних одиниць зпоза безпосередньо заінтересованих кругів радянського режіму, належить, на жаль, бувший прем'єр Франції — Еріо. Візваний володітелями Кремлю в характері гостя до Москви, він, замітна річ, вибирає дальшу і для всяких гостей совітів таку незвичайну дорогу туди через Україну. Правда, та обставина ще не доказ, що ціль його подорожі було евентуальне ствердження, чи є, чи нема голоду на тій части Рад. Союзу, але спосіб, у який совітська преса використала ту, хоч згори упляновану обставину, дає багато до думання. Що Еріо їхав до Москви не як приятель російського, а ще менше українського народу — це певне, так як певним є, що він їхав туди як здеклярований приятель панів Кремлю. Не жажда пізнання, ні жадоба шукання правди гнала мистецьки настроєного дослідника на українські і сарматські степи, а страх французького відповідального політика перед бродючою небезпекою гітлерівської революції. Що супроти такої далековидної цілі бачив він неодно близьке іншими як звичайний смертельник очима, річ ясна. В мистецтві це називають — „імпресія", особиста уява, яка не мусить покриватися з фактичним предметом або станом. Так і ми не знаєм, що властиво бачив Еріо; ми знаємо тільки його „імпресію", те що він хотів бачити, себто не явище голоду як таке, тільки „політичну кампанію проти совітів". Інакше годі уявити собі ту суперічність, яка існує між його оптимізмом і жахливими справозданнями очевидців, що жиють та їздили по українських селах.

— Хочете сказати, що погляди п. Еріота мають наскрізь політичну тенденцію...

— Так, у повній протилежності до високо гуманного акту през. Мовінклєра. Відкидаючи заздалегідь усакі політичні мотиви, він поставив справу голоду на ту площину, де вона належить: на площину чисто гуманітарну.

— А як поставилася до поглядів п. Еріота французька прилюдна опінія?

— Спершу приняла їх без застережень. Нині, можемо це рішучо сказати: чуємо щораз частіші критичні голоси і слова страху перед змором, що налягла над Европою. Замітне те, що між тими голосами на першому місці станув такий денник, як „Матен", друкований більш як у міліоновім накладі...

Стільки посол Пеленський.

Варт пригадати, що перед місяцями саме тут, у Відні секретар Конґресу Національностей, д-р Амменде, дав почин до діла, яке знайшло широкий відгомін у світі. Відень має ту моральну заслугу, що з нього розійшлися перші та найсильніші голоси у справі нашого народу до людей доброї волі. Відень не тільки столиця малої держави, але він вірний традиції своїх ясних днів, культурний осередок, з яким вяжуть нас тисячні звязки. За це вдячні ми йому досі.

О. Станіславський.

УКРАЇНСЬКИЙ АЗЕВ.

НІМЕЦЬКА ҐАЗЕТА ПРО ТАЙНУ ВБИВСТВА Т. ГОЛУВКА.

На карній разправі підчас самбірського процесу зізнавав дуже баламутно про вбивство Тадея Голувка між іншим й Івахів, відомий з інших протидержавних польських процесів, на яких судили Українців за участь у революційній акції, зверненій на розбиття Польщі. Отсей Івахів послугувався у своїй роботі між іншим і українськими провокаторами, от такими як Барановський. Як вбито Голувка, подія та стала такою загадочною, що відразу піднеслися голоси, що та справа не буде ніколи вияснена. Берлінська ґазета „Фоссіше Цайтунґ", обговорюючи це, надмінила, що Голувка вбито в такий спосіб, що про це знала поліція, а зокрема знав про це Івахів.

Тої статті не дозволено в Польщі передрукувати. Але тепер відчитано її на розправі підчас самбірського процесу. Вона звучить:

„Фоссіше Цайтунґ", Берлін 10. лютого 1933 р., ч. 70. **„Револьоціонер чи шпіцель?" „Вбивство приятеля Пілсудського, Голувка". Звідомлення Фоссіше Цайтунґ".**

„Серед численних актів терору, які трапилсь у східніх польських провінціях, заселених Українцями, вбивство Голувка в серпні 1931. року викликало найбільше зацікавлення, тому, що вбитий був не лише одним із найчільніших провідників партії Пілсудського, але також мужем довіря польського маршала для справ східньої політики. Його вважали рішучим визнавцем курсу примирення супроти національних меншин, зокрема щодо Українців. Смертельний удар був проти нього вимірений саме тоді, коли він навязав нові переговори з ріжними політиками Східньої Галичини. Це безперечно цікаве політичне вбивство показалося гідне призадуми у звязку з повищим фактом: ще більше вражало, що така метка в інших випадках політична поліція не могла викрити винуватців. В іншім замаховім процесі зізнав остаточно один молодий Українець, що він брав участь у вбивстві Голувка. Однак поки він встиг дати ближчі пояснення — вже повісили його. Хто підбурював і кермував цілою ґрупою, яка виконала напад на Голувка, це осталось у темряві. Тепер з українського боку розлягаються твердження — які на випадок їх потвердження — викличуть сензаційний зворот у тій цілій темній афері. Дальше кажеться, як про річ доказану, що тими, які доконали того вчинку, були члени тайної української революційної збройної орґанізації УВО. Одначе одночасно дається доказ на те, що в тому часі, — це тревало довше як рік — один польський поліційний шпигун (шпіцель) був керманичем орґанізації! А що предложення подробиць зогляду на польську цензуру було би дуже важкою річю, мають тепер перевірити цілий матеріял, який згодом має бути предложений у соймі.

„Такого вияснення вбиства Голувка не можна вже просто заперечити. Відповідальні чинники ПП (державної поліції) зовсім не потребують. Вони самі безперечно не знали про ролю поліційного аґента, який одночасно був найактивнішим керманичем революційної терористичної орґанізації краю і як такий крім убиства Голувка має на совісти ще яких 12 інших актів насильства: напади на почтові вози, державні будинки, на поліціянтів у Дрогобичі, Бориславі та інші т. п. вчинки. Від початку м. р. та людина, яка вела ту небезпечну гру, сидить у слідчій вязниці. Була та одиниця така обережна чи радше необережна, що втаємничила лиш одного високого урядовця львівського воєвідства, який знову у міжчасі майже одночасно був позбавлений й усунений з активної служби. Колиж той, що давав йому доручення, лише раз випадково був на службі, вже шпигунови не доставало охорони від сторони поліції. Його схопили з приводу участи в убивстві одного поліційного комісаря. Та подія пригадує у подробицях також понуре тло кровавих наслідків славної афери Азева зі старої передвоєнної Росії.

„Там відомий поліційний шпигун Азев, як керманич соціялістичної революційної, терористичної ґрупи, вкінці зорґанізував убиство міністра внутрішніх справ Плєве тому, що змусила його до того подвійна роля для збереження свого становища революціонера й поліціянта. Чи його наслідник, польсько-український революціонер, відіграв також такусаму подвійну ролю? Його земляки, які відкрили його діяльність, є іншої думки, вказуючи на те, що всі ті інші акти насильства, які він орґанізував, на всякий випадок вели до розбиття і гноблення українських орґанізацій. З того міркують, що **ініціятива була не у нього самого, але у його приказодавця з львівського відділу безпеки.** Той урядовець був особистим ворогом Голувка, який ще на кілька тижнів перед своєю смертю на одній конференції правлячої партії проти нього гостро виступав і хотів його усунути з його становища."

Хитрун.

Кондуктор: З цим білетом, пане господарю, ви не маєте права їхати поспішним потягом.

Селянин: Так? Ну, то пан можуть сказати машиністови, щоби їхав поволіше.

—o—

Орхестра.

Панство радники обходять 25-ліття вінчання і з цеї оказії улаштовують великий баль для рідні і знайомих.

По вечері пані радникова заповідає гостям, що тепер почнеться музична частина вечора.

Музиканти строять інструменти.

Пані радникова обурена звертається до них:

— Щойно тепер, панове, строїте інструменти, а я вас замовила ще перед тижнем!

Юліян Баранюк.

СПОМИН З 1914 РОКУ

(В Галичині в перших днях вибуху світової війни).

(4)

Нам, цивільним утікачам, яких було коло пятьсот фір на пасовиську, зі сторони війська ніхто нічого не сказав: чи їхати далі, чи вертатись до дому. Ми були лишені на ласку божу. Цивільні втікачі заєдно крутилися купами і радилися, що робити. Були такі, що радили вертатись назад, а інші, щобі хати дальше за Львів. Хоч більшість рішала вертатись до дому, то таки ніхто не відважився їхати назад.

Коло години четвертої пополудні віділхала кінота, як також рештка обозів, котрі стояли коло нас. Забралися з поспіхом у сторону Львова. Та в селі Чижикові, як і на оболоннях, було ще досить мадярських гузарів і іншого австрійського війська. Ми всі цивільні втікачі стояли в поготівлю і задумали на другий день податись дальше на захід.

В такому настрою скінчився день і настав вечір. Нараз коло години 9 вечором на узгірях, на схід від села Чижикова, почалася сильна крісова стрілянина. На гук цих стрілів, перші гузари, які були коло села, почали втікати, а за ними всі цивільні втікачі, як також місцеві селяни. Всі втікали дорогою, яка веде з Чижикова до Щирця.

В ночі було досить темно і, не знаючи добре дороги, багато цивільних утікачів погубились по дорозі.

Над ранком було нас лише кілька фір, що цілу ніч трималися разом. Поставали ми відпочати, бажаючи довідатись, де ми заїхали, і як далеко. Недалеко на узгірях від нас виднілося село і я з братом, як також кілька інших, рішили піти до села на розвідку. Прийшовши до села, ми застали село наче вимерле, бо всі селяни вивтікали ще в ночи, як лише побачили, що втікають мадярські гузари. Лишились деякі відважніші, і то старші, які рішили, що вмруть від козаків тут, а втікати не хочуть. Тих кілька старців розповідали нам, що вчора Мадяри повісили кількох селян як російських шпигунів. Два з них заховалися в лісі з кіньми, а що ніч була холодна, то розклали малий вогонь і грілись. Нараз мадярська патруля їх знайшла, і рано вже були повішені як зрадники своєї держави. Провиною було це, що вони нарочно віддалилися з села до ліса і, розклавши вогонь, давали нібито в цей спосіб знаки неприятелеви. В цьому селі не було також ніякого австрійського війська, бо ще в ночи воно забралось до Щирця.

Ми, цивільні втікачі, опинилися в дуже прикрому положенню, а то в середині між воюючими. Але покищо не бачили ні Москалів, ні Австрійців. Одначе тому, що знову надсунули свіжі втікачі, які розповідали неімовірні історії про те, як Москалі мучать і вбивають навіть жінок, дітей і старців, всі цивільні рішили дальше втікати.

Нас знову призбиралось досить багато фір, і ми дальше почали їхати в сторону Щирця, щоб дігнати австрійське військо. По дорозі натрапили ми знову на якесь село (назви досі не памятаю) і в цьому селі тасама історія. Людей нема, хіба деякі лишились, і то вже як я згадував, старші віком, або бідніші, які, не маючи коней, не могли нічого забрати з собою. І тому рішили, без огляду на наслідки, лишитися вдома.

Розказувано нам, що один селянин, щоби ближче побачити, що діється поза селом, виліз на дерево коло своєї хати і розглядався по околиці. Нараз побачили того селянина Мадяри і зараз його повісили на цьомуж дереві. Другий випадок був такий: В одного господаря стояли Мадяри і, шукаючи чогось, знайшли якісь старі часописи і календарі та портрет російського царя. Бідняга господар за хвилю вже висів на деревi коло громадського уряду.

Це були ті „провини", за які Мадяри сотками вішали наших невинних селян. На початку війни підчас відвороту австрійських військ у Галичині таких екзекуцій було дуже багато, а вішали головно Мадяри.

Наше положення ставало щораз критичніше. Ми не знали, що робити. Незнаний ворог за нами, а ще гірший перед нами, себто Мадяри. Вертатися боялись, бо не знали, що заподіяли Москалі тим, котрі осталися в своїх селах. Тому між утікачами витворилися два табори. Одні радили за всяку ціну вертатись, і що краще згинути з рук незнаних Москалів ніж від „своїх", цебто Мадярів. Другі які були в більшости, твердили, що найліпше дальше подаватись на полудневий захід, аж за ріку Дністер, і що там уже Москалі не дістануться.

На цьому місці ми таборували два чи три дні і там нам було найкраще, тому, що Москалів ще не було, а Мадяри вже всі вивтікали.

Фантастичні вісти про Москалів непокоїли нас і тому цілий табор постановив дальше втікати. Вправді деякі полишались, але більшість далі помандрувала.

Переїжджаючи через села десь в околиці Щирця, всюди бачили ми тесаме. Людей було мало, а ті, що лишилися, допитувалися нас, як і де Москалі, і чи правда те, що вони вбивають цивільних людей. Майже скрізь тасама паніка. Багато вивтікали, щоб ратувати своє життя.

Наш цивільний обоз тягнувся досить довгий, і як у дорозі надлетів літак, то ми зараз ховалися, щоби часом не кинуто з літака бомб, бо наш табор виглядав на військовий. В такому вічному страху їхали ми цілий день, а вже вечором ставали і ночували, бо в ночи ми вже боялись їхати, щоб часом не впасти під стріли, бо ще Австрійці могли взяти нас за неприятеля.

По двох днях такої непевної їзди ми заледви натрапили на австрійське військо, якого було знову повно в цій околиці. Відразу мадярські патрулі, які були на переді, питалися нас лише, де є „Руси", себто Москалі. Це нам дивно ставало, що військо, яке так скоро втікало, не знає, де властиво знаходиться неприятель. Одначе відповідь наша не була вдоволяюча для них, а це тому, що ми не знали, де є Москалі, як також через те, що ми зовсім не могли порозумітися з ними.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Ню Йорк і околиця до масового протестаційного походу!

Ситуація на Україні така: скрахована економічна система большевиків і їх тенденційна супроти Українців політика завела багату Україну в обійми голодової смерти. Українське населення вимирає міліонами. З того наслідки в будуччині можуть бути такі, що коли довго потреває займанництво українських земель Москалями, український нарід, здегенерований і фізично винищений, може зникнути без сліду.

Маючи це на увазі, уявимо собі, яких ґігантичних зусиль вимагає ця грізна хвиля від решти українського народу, щоби не тільки дати негайну, хоч і доривочну, матеріяльну допомогу вмираючим з голоду, але щоби цей його відрух приніс наслідки, котріб дійсно причинилися до зарадження лиху на далеку мету, тобто — до якнайскоршого визволення нашого народу зпід ярма ворогів.

Тому ввесь український нарід мусить тепер напружити всі свої сили, заанґажувати до праці кожну частину свойого державно-визвольного апарату, змобілізувати всі свої пропаґандні чинники, щоби на роздоріжі **„бути чи не бути“**, до якого дійшла тепер українська нація, цю націю врятувати та задержати її при життю.

Найбільше в цім напрямі може тепер зробити українська еміґрація в Америці, бо має змогу не тільки дати найбільшу матеріяльну поміч, але може з вільної американської землі піднести перед світом могутній протест.

На вісти про страшні події на Україні наша іміґрація кинулася до протесту через уладжування протестаційних віч. Ця протестаційна акція тепер щойно розгорюється.

Та теперішня грізна хвиля вимагає від нас далеко могутнішої реакції, ніж самі протестаційні віча. Віча самі мають велике значіння для нас самих, бо нас освідомлюють, консолідують, скріплюють та обєднують при спільній нам всім українській справі. Але нам головно ходить про це, щоби така акція принесла для української справи від чужинців можливо найбільші користи, політичної чи теж гуманітарної натури, а таких не можуть принести самі резолюції, вислані нами з протестаційних віч до відповідних урядів, котрі, остаточно, викидають їх до коша.

Щоби дійсно прикувати увагу світа до цього, що діється на Україні; щоб надати сили нашим домаганням в імя гуманности та в імя наших національних прав; щоби відповідні урядові чинники та гуманітарні установи повзяли відповідні кроки в напрямі зміни тамошньої ситуації на краще, щоби чужу пресу, яка понайбільшій части мовчанкою або малими згадками чи теж ріжними поясненнями збуває цю катастрофальну ситуацію на Україні, змусити до присвячення цій проблемі більшої уваги, — на це треба не тільки самих протестаційних віч, але **треба масових протестаційних походів у всіх великих осередках американського життя, де лише живуть Українці. І для цього треба розвинути всякі пропаґандні засоби та постаратися, щоби наша пропаґанда дійшла до найдальших закутин чужинецької опінії та конечно її зрушила!**

**

В Ню Йорку відбулося дня 15 жовтня ц. р. протестаційне віче, в якому взяла участь численна громада. Віче це було властиво лише початком протестаційної акції українського громадянства в Ню Йорку та околиці. Між іншим узнано там за необхідну потребу уладжування масових протестаційних походів. Центральний Комітетови в Ню Йорку, який скликав це протестаційне віче, припоручено поробити підготовні кроки до такого походу, а то, в першій мірі, скликати представників місцевого й околичного громадянства на наради в цій справі.

Перші такі збори — представників понад 30 товариств з самого лише Ню Йорку — відбулися в середу, дня 18-го жовтня ц. р., в Укр. Народнім Домі при 6-тій вулиці. На тих зборах ще раз підтверджено конечність уладження такого великого походу та вирішено, хто його має влаштувати. В тій останній справі вивязалась була ширша дискусія, а вкінці на внесення добр. Кучми, представника товариства „Запорожська Січ“, ухвалено таке:

Уповажняється Центральний Комітет міста Ню Йорку сповняти функцію Комітету Походу аж до склкання слідуючих зборів представників товариств з Ню Йорку й околиці. На цих зборах Комітет Протестаційного Походу має бути формально вибраний та доповнений представниками з околиць. Ці загальні збори назначено на пятницю, 27 жовтня (октобер) ц. р., а до того часу мається поробити деякі важніші заходи, як — перевідати в справі салі (в котрій розвяжеться похід) та в справі дозволу на похід.

Похід має відбутися в суботу, 18-го, або 25-го листопада ц. р. Технічне підготовання й переведення Протестаційного Походу перебрала організація ОДВУ.

Всі знають, що Ню Йорк завсіди дає добрий почин нашій роботі в Америці. Як також знаємо, що всякі його патріотичні манiфестації вдаються лише при якнайчисленнішій участи цілої околиці. Тому вже отсим закликаємо всі товариства з Ню Йорку та всеї близької і дальшої околиці до виделеґування на вище згаданий день своїх представників на ці збори.

Похід має відбутися в такій величі, коли не більшій, як відбувся тоді, коли в 1930-тім році Польща „пацифікувала“ наші села в Галичині. Тоді похід десятків тисяч нюйорського й околичного українського громадянства на просторі кількох миль заливав вулиці міста Ню Йорку, а наслідки того протесту були дуже значні. Теперішній похід відбудеться в хвилю, коли не десятки чи сотки селян гинуть від кнута польських варварів, але міліони трупів українського народу під большевиками встелюють широкі степи України. Цей похід мусить випасти ще імпозантніше, ніж усі попередні походи. Так, як підчас минулого походу в 1930 році сліпна погода не відстрашила околичного громадянства від масової участи, так теж і тепер **ніяка причина не повинна здержати наших громадян від участи в цій масовій маніфестації**, яку підготовляється. Громадянство мусить тямити це й те, що це перший раз в Америці воно підносить голос протесту головно проти большевицького терору. Тож голос цей мусить бути могутній!

Вся околиця мусить себе до цього походу вже відтепер підготовляти.

По нарадах представників, що відбудуться наступного тижня, ми подамо до преси комунікат і взагалі ввесь час будемо інформувати громадянство про хід приготовань до походу.

Евген Скоцко, секретар.

—o—

КРОМПТОН, Р. АЙ.

Звіт з діяльности клюбу.

В неділю, дня 8-го жовтня, відбулися збори Товариства Українських Танцюристів. Хоч члени були перемучені парадою „Н. Р. А“, то всі прибули на наради, як теж прибули гості з Провіденс і Вунсакет.

Голова клюбу, п. В. Федорович, відкрив збори і здав звіт з діяльности.

На протязі минулого року клюб дав 39 ріжних виступів у своїй місцевости і в околицях. Було 5 концертів в память визначних українських письменників і діячів і 3 віча політичного характеру. Кромі цього члени взяли участь в 11 вічах, влаштованих іншими організаціями з Вунсакет, Провіденс і інших місцевостей.

Відбуто 57 засідань, влаштовано 17 балів та пікніків і дано 132 звідомлень до американських газет. Було теж 67 поїздок на ріжні забави, влаштовані для моральної й матеріяльної піддержки наших товариств.

Звіти прочитали ще секретар п. Марко Гудима і скарбник п. М. Москалик. Готівкою прибуло до каси в останнім році $263. На народні цілі видано $65.57, а $10 дано на допомогу вунсакетській банді.

Забирали слово бесідникигості: п. Чагарин, о. Королишин, і п. Сподарик та інші. Всі давали признання клюбови за його роботу і дякували урядови за діяльність.

Одночасно заявилися за те, щоб уряд зі старших урядував і в 1934 р. З молодих вибрано до уряду Петра Андрухова предсідником, Анну Надорожну секретаркою, Марію Шелест скарбничкою.

Як членця клюбу, я дуже тішуся, що все так іде у нас складно і я певна, що в наступному році поведемо ще кращу і хосеннішу роботу.

Катерина Шило.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗІ СІТИ, Н. ДЖ.

На Край.

В родинному кружку п. Петра Парницького зібрано $6, які переслано до Обєднання з призначенням по половині на голодуючих на Україні й на Рідну Школу.

Зложили по $2: Петро Парницький, Евген Парницький, а по $1: Евдокія Парницька і Володислава Парницька.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

До лікаря приходить хорий:
— Пане доктор, я почуваюся зовсім зломаний, щось мене коле під лопаткою.
— Прошу роздягнутися.
— То пан доктор мені не вірить?

—o—

— Чи ти був би щасливий, колиб мав усі гроші, які собі бажаєш?
— Я був би дуже щасливий, колиб я мав бодай ті гроші, яких від мене бажають вірителі.

—o—

Добра відповідь.

— Ти, дурню один: до цього часу не потрафиш відріжнити коня від осла.
— Ну, цього ти не можеш сказати, бо я ще ні одного разу не назвав тебе конем.

—o—

— Лікар заборонив вам пити горівку, та цеж на нашу користь. Ви повинні потішитися.
— Одначе чим, любий пане?

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 21. жовтня 1933. р. по короткій недузі помер **Теодор Городецький**, довголітній член Тов. „Любов“, від. 45 в Филаделфії, Па., проживши 65 літ. Покійний походив з села Прошова, пов. Тернопіль. До У. Н. Союза вступив 1903. року і від того часу був безперервно добрим і примірним членом. Полишив пятеро дорослих дітей. Похорон відбудеться з дому жалоби 127 Lombard St., у вівторок, дня 24. жовтня.

Вічна йому память.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

RECOGNITION OF SOVIET OPPOSED BY UKRAINIANS. RESOLUTION VOTED.

Crompton Group Asks Red Cross Investigate Conditions in Ukraine.

The Crompton Ukrainian Dancing Class, meeting in annual session yesterday, at Odd Fellows' Hall, that village, adopted a resolution protesting United States recognition of the present Soviet Russian Government. A copy of the resolution will be sent to Washington.

The class also voted to send a request to Washington for the American Red Cross to investigate conditions in Ukraine. According to rumor, the Ukrainian people are starving.

Officers for the Senior class were re-elected as follows: President, Wasyl Fedorowicz; Secretary, Marco Hudyma; Treasurer, Luke Moskalyk. The Junior group's officers are: President and Drill Master, Peter Andruchow; Secretary, Edward Nadoroshny; Treasurer, Mary Szelest.

Following the elections the meeting was adjourned and supper served by a committee including Mrs. Luke Szelest, Mrs. Carolina Diachun, Mrs. Wasyl Fedorowicz, Mrs. Mary Nadoroshna, Mrs. Jennie Semchuk, Mrs. Sadie Moskalyk, Mrs. Mary Hudyma, Mrs. Mary Loader and Mrs. Catherine Shylo.

39 Concerts Given.

When the meeting was resumed annual reports were given by the President, Secretary and Treasurer. A resume of the year's activities revealed that the class had presented 39 concerts, five Ukrainian entertainments, held five mass meetings with guest speakers and made 67 trips throughout this state and nearby Massachusetts to take part in Ukrainian competitions.

A discussion of the reported situation in Ukraine, where starvation is imminent followed. Those who took part in the discussions were President Fedorowicz, Rev. Korolyshyn of Providence, Michael Chaharyn of Woonsocket, John Krawczuk of Crompton, Mr. Saska of Providence, Wasyl Spodaryk of Crompton, Michael Luves, Woonsocket, John Shylo of Crompton and Harry Boluch, of Providence.

Guests from Providence and Woonsocket attended the meeting. The new officers will be installed next Wednesday evening at exercises in the Ukrainian library.

(Pawtuxet Valley, Daily Times, West Warwick, R. I., October 9, 1933).

Жорж Делямар.

КОРОЛЬ ДИКУНІВ.

— Вісім днів мандрівки Горішньою Уганґою з малими запасами харчів і сумнівними провідниками — це вам напруження, в якому дуже добре можна пізнати видержливість — почав оповідати наш приятель М., дослідник, поет і фільософ.

— Я йшов із Кунде лісистими горами, що є по тому боці Дар-Бандру. Люди, що несли мої річи, стали вже відказувати; вони перетомилися та впали на дусі. Ми тягли за собою і двох хорих людей. Словом, то була страшна мандрівка. Одинацятого дня натрапили ми, на щастя, на невеличке ням-нямське село. Спочатку я був дуже обережний, бо я знав, що Ням-нямці більше люблять лови та війну, ніж хліборобство. Не так давно на їх пирах найсмачнішою стравою була печеня з мяса побіджених неприятелів.

Тому я дуже обережно підійшов до круглих хат і пояснив гурткови дикунів, що хотів би розтаборитися, щоби хорі, які були зі мною, прийшли до здоровля. Вони мені відповіли, що лише король може мене приняти як гостя та взяти мене під охорону. Окружений Ням-нямцями, узброєними страшними списами, мусів я ждати, аж чорна величність змилосердиться та позволить, щоби я йому глянув у лице. За дві годині сказали мені, що король дозволив мені розтаборитися. Крім того запросив мене на обід.

Я не дав проситися, бо я знав, що в усіх країнах запрошення на спільний обід є ознакою великої пошани. Король М'Боту був справжній великан, із плоскатим лицем чоколядової барви. Спитався мене, звідкіля приходжу, чого хочу в його країні й подібні дурниці.

Іли ми, що могло бути найприємнішого в тій країні; а що я знав більше африканських мов, ми без упину розмовляли.

Кінець-кінців той кацик показався дуже ввічливий. Завдяки йому я міг добре відпочати та приготовитися до дальшої мандрівки. Я хотів і йому зробити якусь приємність. Тому я сказав із моїх клунків добути грамофон із багатьома плитами.

Коли мені принесли грамофон, я став пояснювати М'Боти тайну грамофона. То не було так легко. Хоч я знав африканські діялекти, тяжко було перекласти на цю примітивну мову пояснення грамофона. Коли я старався пояснювати можливо найприступніше, М'Боту та його люди дивилися на механізм зовсім рівнодушно.

Як я заложив першу плиту і задзвенів якийсь марш, на лицях моїх слухачів годі було запримітити найменший слід зчудування. Та я вірив, що ця несподівана музика залякала короля і його дворяків.

Ледви затихли останні звуки славного маршу, як король сказав мені приказуючо:

— Ще!

Потім я грав йому „Кармен“, опісля „Фавста“, „Марселезу“. М'Боту схилив голову й пригнув коліна, глядів тупо та слухав і нітрохи не виявляв здивування або застрашення.

Тому, що зажадав, щоби я заграв щось іншого, я вибрав одну американську плиту, чарлстон, повен галасу й гуку. Коли я накладав цю плиту, подумав я собі, як то чарлстон знову вертається там, відкіля вийшов, де родився.

Що не всилі був доказати марш, ані „Марселеза“, ні „Кармен“, вчинив чарлстон. Я зараз пізнав це з очарованого лиця короля М'Боту та з веселости його людей.

Звуки саксофона та ріжні звуки джезу розвеселили їх і поки чути було цю цікаву музику, ввесь час сміялися таксамо, як і цивілізовані відвідувачі дансинґа.

Як лише ця плита скінчилася, М'Боту дав мені знак, щоби я дав йому її. Я подав плиту йому.

— Диви, диви, приятелю, можеш обертати її, скільки хочеш, та годі зрозуміти, як із плити виходять звуки!

Король знову взявся оглядати плиту та старався відчитати напис, що був на ній. Я вже хотів помогти йому, та він сказав мені спокійно:

— Бачу, бачу. Це щось американського: Дей Блю Бирд, число 147. Добре! Все інше маю, це перестарілі річи, та цього я не знав. Спасибі. Замовлю це собі в мого доставця.

ОСІНЬ.

Осінь. Міняються що дня ліси
В золото-жовті й огнисті коліри,
Летить, шелестить з вітрами листя,
А вихор бренить звуками ліри.
Сонце спускається до заходу
І зизом на землю позирає,
Холод з півночи сміло більше
Землю холодом навіває.
Осінь. Так сумно за минулим...
Весна і літо скоро згасли,
Прийде зима, та є надія:
Прийде весна — новее гасло!

Дм. Захарчук.

ТЕАТРАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР

ДЛЯ БЛИЖНІХ, драма на 4 дії, Я. Косовського, (13 осіб) .... 30 ц.

СОТНИКІВНА, песа в 5 діях, з історичної повісти Богдана Лепкого. „Сотниківна", перероблена для сцени Олексою Скалозубом, (15 осіб) .... 40 ц.

ЗРАДА, історична драма на 3 дії з часів Гетьмана Мазепи (8 осіб) .... 35 ц.

ДАНИЛО ЧАРІВНИК, або Вратоване Супружжа, комедія на 4 дії зі співами (5 осіб) .... 25 ц.

ВОЄННА ЗАВЕРУХА, трагекомедія на 4 дії зі співами (6 осіб) .... 25 ц.

ДВА ДОМИКИ И ОДНА ФІРТКА, комедія в 1 дії, Л. Лотоцького (8 осіб) .... 15 ц.

МАРКО СПОТИКАЙЛО, комедія на 4 дії, написав П. Франко (10 осіб) .... 35 ц.

ЧОРТЕНЯ, комедія в 3 діях для аматорських гуртків, И. Ярославич, 6. жен. 5 муж. (Чортеня написане в цей спосіб, що можна його грати як хто хоче, в 1-ній або в 3-ох діях) .... 30 ц.

ВЕРТЕП, песа на три дії, М. Підгірянка .... 25 ц.

ЛЮБОВНІ ПРИГОДИ, комедія на 2 дії, Ост. Цюка. (Осіб 5) .... 15 ц.

НОВІТНІ ЧОРТИ, комедія в чотирох діях, нап. А. Данко. (Осіб 16) .... 35 ц.

СРУЛЬ НАТЯГАЙЛО, написав А. Данко, комедія в двох діях (7 осіб) .... 25 ц.

Замовлення слати до:
SVOBODA, P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА

(За краєвою українською пресою).

—o—

Дня 6. жовтня закінчився самбірський процес, який тревав 14 днів. Тих 14 днів українська й польська преса в краю були заповнені звідомленнями з того сензаційного процесу, в якім прокуратор хотів знайти відповідь на те, хто вбив Голувка. На лаві обжалованих засіли два Українці, Микола Мотика і Роман Барановський, тепер підсудні, а давніще провокатори, що працювали в українських революційних рядах, а заразом були і доноциками, будучи на службі польської поліції. Крім тих двох був іще обжалований Олександер Буній.

Перед розправою.

Карна розправа почалася дня 19. вересня. Вже на два дні перед розправою місто Самбір прибрало небувалий вигляд. Всюди видно було нервовий настрій. Всюди страшна метушня. Всюди повно поліційних агентів.

На розправу прибули яких 40 журналістів, між ними 5 українських, яким трудно було дістати дозвіл. Публики, особливо української, на розправу не пускали.

Перший день розправи.

В годині 9 рано ввели на салю трох підсудних:

Олександра Бунія, років 20, шатина, середнього росту, ще з дитинячим виглядом, у гранатовім, уже вилинялім убранні.

Миколу Мотику, років 21, високого бльондина, закутаного в ясний дощевик, зі сміливим поглядом та затиснутими устами.

Романа Барановського, головну фігуру в процесі, середнього росту, виголеного, в чорному убранні.

Трибунал і оборона.

До трибуналу входять: д-р Вондраш, провідник, окружні судді Кучера і д-р Купровський — вотанти.

Оборонці: Бунія боронять д-р Ст. Шухевич і д-р Рогуцький. Мотику боронить з уряду д-р Кміцикевич, а Барановського, теж з уряду, адвокат д-р Крейценавер. Вдову по Голувку заступає адв. Шурлей.

Обвинувачує прокуратор д-р Міграшевський.

АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

Хто в чому обвинувачений.

Олександер Буній, син Василя і Марії, літ 20, урodж. у Надвірній, востаннє мешкаючий у Львові, греко-кат., вільний, по професії слуҗник, обвинувачений у тому, що в серпні 1931 р., як член ОУН поміг до вбивства посла Тадея Голувка в той спосіб, що для цілей убивства, за посередництвом Миколи Мотики звернув увагу членів організації на факт побуту Голувка у пансіоні СС. Служебниць у Трускавці, дав Василеві Біласові відомости про спосіб життя Голувка, про розклад кімнат у пансіоні та положення кімнати Голувка, а запевнивши справникам поміч, вказав Василеві Біласові відповідний момент для вбивства, внаслідку чого Василь Білас і Дмитро Данилишин убили Тадея Голувка у свідомім намірі.

Микола Мотика, син Теодора і Розалії, літ 21, мешкаючий у Трускавці, гр.-кат., учень 8 кл. гімн., обвинувачений у тому, що як член ОУН допоміг перевести вбивство через те, що, бажаючи довести до того вбивства повторив Василеві Біласові відомости, які дістав від Бунія про побут Голувка у Трускавці у пансіоні СС. Служебниць.

Роман Барановський, син Володимира і Мальвіни, літ 29, родж. у коломийськім повіті, мешкаючий у Львові, гр.-кат., жонатий, студ. політехніки, обвинувачений у тому, що, довідавшись як член ОУН від команданта ОУН на дрогобицький район Михайла Гнатова, що той гадає перевести для цілей ОУН вбивство, дав йому револьвер, з якого потім Василь Білас і Дмитро Данилишин з наказу тогож Гнатова посла Голувка вбили.

Олександер Буній і Роман Барановський одночасно обвинувачені в тому, що обидва в останніх роках, — перший з них до кінця листопада 1933 р., другий до 22. березня 1932 р., належали до Організації Українських Націоналістів (ОУН), приготовлюючи збройне повстання проти Польщі, щоби відірвати від неї південно-східні землі та створити з них незалежну, Українську Державу. Через організаційну і пропагандивну діяльність, через збирання зброї та виконування актів саботажів і терору ввійшли у порозуміння з іншими особами, щоби відірвати від Польщі частину її території.

Василь Білас і Дмитро Данилишин, безпосередні справники вбивства, згинули на підставі засуду наглого суду у Львові в грудні мин. року і тому слідство проти них припинене.

Михайло Гнатів, район. командант ОУН у Тустановичах, який дав наказ Василеві Біласови вбити Голувка, втік за кордон, і тому слідство проти нього перерване.

Шість стрілів.

Мотиви акту обвинувачення пригадують перш за все, в який спосіб відкрито вбивство та якими були перші спостереження. 29. серпня 1931 року, ок. 20. год. 10 хв., мешканців пансіону СС. Служебниць у Трускавці заалярмували 6 стрілів один за одним. Мешканка пансіону **Фелікія Високінська** вибігла зі своєї кімнати й побачила 2-ох мужчин, які бігли з 1-го поверха по сходах у діл. Вони мали на собі плащі з піднесеними ковнірами та насунені на очі шапки. Один з мужчин, відвернувши голову в сторону поруччя сходів, спрямував до Високінської револьвер, після чого вона завернула до своєї кімнати. На коридор вибігли теж **Карло Бриковський і Фавлівна.** Ця остання вказала на двері ч. 5, що „там щось мусіло статися", після чого Бриковський відчинив ті двері і побачив на постелі закривавленого посла Голувка. Він вибіг на вулицю, зупинив якесь авто та повідомив поліцію і лікаря. Лікар д-р **Карло Луневський** ствердив уже смерть Тадея Голувка. Служниця **Марія Фабяк** бачила двох мужчин, як вони вибігали з пансіону, але не могла їх описати.

Секція тіла виказала 6 пострілів, з яких найдальший упав мабуть від дверей. Три пострілі були з найближчої віддалі, мабуть перед самим лицем; свідчили про це сліди спалення шкіри. Перед кулями Голувко мабуть закрився рукою, бо були рани на пальцях. Усі стріли були смертельні, але смерть прийшла наслідком нагального проливу крови. На землі знайшли шість лусок від револьверових набоїв, із тіла вийняли 6 револьверових куль.

Віднайшли вбивників через револьвер, а револьвер видав Барановський.

Ще в листопаді 1931 року Інститут Судових Експертиз у Варшаві устійнив на підставі знайдених вистрілених лусок і куль, що стріляли до Голувка з двох револьверів, з одного двічі та з другого чотири рази, при чому „Інститут С. Е." вказав теж докладно на рід і величину стрільної зброї. Одначе щойно в березні 1932 р., підчас слідства у звязку з убивством комісаря поліції у Львові, Чеховського, виявилося, що при вбивстві Голувка вжили бравнінга, який Роман Барановський продав до одного зі складів зброї у Львові. Цей револьвер у міжчасі продали до крамниці зі зброєю у Горохові на Волині. Там купив його поліцай Ян Бялецький. Відіслали цей револьвер до інституту Судових Експертиз, де на підставі порівнання нарізів на лусках та вистрілених куль ствердили, що саме з того револьверу впали були два стріли до посла Голувка. Марка і число револьверу виявили його первісне походження: фабрику зброї „Арма" у Львові. Тепер докладне слідство устійнило довгу дорогу, яку револьвер перемандрував від „Арми" до рук — Василя Біласа у Трускавці. Той останній після вбивства Голувка дав револьвер Гнатову, який за посередництвом **Федора Муйла і Степана Огородника** звернув його Романови Барановському, як буцім-то ту зброю, що її дістав від Барановського в половині 1931 року. Барановський продав револьвер фірмі Копчинського у Львові, а згодом сказав про це поліції і в той спосіб — як видно з акту обвинувачення — дав їй у руки нитку, по якій вона дійшла до клубка справи.

Шукаючи за другим револьвером, з якого вбили Голувка, поліція знайшла його щойно 30. листопада 1932 р. підчас ревізії у будинках Ігната Крамаря, вуйка Біласа, у Трускавці. На вимогу слідчого апеляційного судді у Варшаві для справ особливої ваги (Скуржинського, який вів слідство в справі Голувка. — Прим. Ред.), післали один із знайдених при тій ревізії револьверів, що відповідав каліброві куль, вийнятих із тіла Голувка, — також до Інституту Судових Експертиз у Варшаві. Переведені досліди виказали, що це справді той револьвер, з якого вийшли чотири смертні трускавецькі кулі. Морочливе слідство устійнило, що 29. IV. 1924 року Варшавська Мисливська Спілка висилала той револьвер (мабуть з цілим транспортом) до складу зброї Серженги в Ярославі. Знову треба було устійнити цілу чергу осіб, через руки яких той револьвер переходив за останні роки (акт обвинувачення всі ті особи називає), аж поки в лютім 1931 р. **Мирослав Березинський**, гімн. учень у Перемишлі, позичив його за посередництвом Степана Огородника Романови Барановському. Цей останній передав його Михайлови Гнатову за посередництвом **Льва Криська і Федора Муйла**, а Гнатів дав його на весну 1931 р. Василеви Біласови для цілей ОУН у Трускавці. Після вбивства Голувка брат Василя Біласа, Володимир, сховав той револьвер разом із трома іншими у своїх вуйків Крамарів, де знайшли його при ревізії 30. XI. 1932. Акт обвинувачення, як згадано, вичисляє довгий реєстр назвищ осіб, через руки яких по черзі переходили оба револьвери, що стали знаряддям смерти Голувка. Стверджує теж акт обвинувачення виразно, що знахідка і розпізнання обох тих револьверів мали рішаюче значіння на хід слідства. Бо хоч Михайло Гнатів, Василь Білас, Дмитро Данилишин, Олександер Буній і Микола Мотика — всі вони — були арештовані зараз у початковому періоді слідства, проте через відсутність достаточних доказів їх випустили на волю. Щойно вислід дослідів Інституту Судових Експертиз у Варшаві у звязку з проданим револьвером Барановського, устійнений список осіб, які той револьвер мали на власність, устійнені факти у звязку з револьвером знайденим у Крамарів, врешті зізнання осіб, притриманих у звязку з нападом на почтовий уряд у Городку 30. XI. 1932 — дали можливість відкрити (як каже акт обвинувачення) правдивих справників убивства Голувка.

(Далі буде).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

76.

На оклик здивування жерця дівчина обернулася й побачила перед собою могутню постать Годона, що стояв при вході. „Джадон!" — крикнув Людон — „ти що тут робиш?" „Я прийшов від короля", сказав Джадон, „щоби забрати цю гарну чужинку до Заборонного Городу". „Як король сміє виступати проти приказу великого жерця Джадбенотона?!" — крикнув Людон. „Це його приказ, от і все", сказав Джадон, без сліду страху або поважання до жерця.

—o—

Людон добре знав, чому король вибрав цього вояка своїм післанцем. Він кпив собі зі святині та був засильний, щоби боятися пімсти священика. Досі Джадон був безпечний. Людон кинув крадьки очима на шнурок, що звисав із повали. Якби йому тільки вдалося заманути Джадона на противну сторону кімнати, то це могла би бути його давно ждана нагода. „Ходи сюди, поговорим про справу", він сказав солодко, поступаючи в напрямі того місця, де він хотів мати Джадона. „Тут нема що говорити", відповів вояк, але пішов за Людоном, боячися зради.

Гарна дівчина дивилася, як вони перейшли салю. Вона побачила теж скорий погляд жерця і догадалася, що він задумав. У лиці вояка вона вичитала відвагу й чесність. Вибираючи між двома тюрмами, вона воліла піти за Джадоном, ніж лишитися з Людоном. Вояк і жрець уже підійшли до вкритого затраску, як лейді Ґрейсток рішилася. „Вояку!" — крикнула вона. „Як хочеш жити, не йди в ту частину салі".

—o—

Людон кинув на неї лютий погляд і крикнув: „Рабине, мовчи!" З тими словами він поступив дальше. „Де тут небезпека?" — спитав її вояк, підходячи до дівчини. Заки Людон відкрив її намір, або чим тому запобігти, вона вскочила за звисаючий шнур, і між жерцем та Джадоном стянула стіна. Тепер вояк зрозумів. „Він був би мене одурив", сказав він. „А потім утік би з тобою зі святині". „Він був би зробив з тобою щось гірше", сказала дівчина і показала йому другий механізм, при помочи котрого жрець післав Тарзана в яму грифа.